

Loppukatsaus

Kertausta

Vaellus läpi Vanhan testamentin on kestänyt melkein puolitoista vuotta. Siksi on syytä lopuksi kerrata aineistoa. Näin hahmottuvat vuosituhantinen tapahtumasarja kokonaisuutena, Lain, Profeettojen ja Kirjoitusten erityispiirteet, Jumalan erilaiset tavat kohdata kansansa, Jumalan isälliset piirteet jo Vanhassa testamentissa ja Voidellun keskeinen asema Jumalan kansan elämässä. Lukuohjelmassamme on seurattu historian kulkua ja pyhien kirjoitusten kokoelman karttumista. Näin on tullut tutuksi yhdelle kansalle osoitettu sanoma, joka jatkuu Uudessa testamentissa kaikkia kansoja ja ihmisiä koskevana kertomuksena ja hyvänä uutisena. Lopulta päädyimme siihen, miten historiallinen Raamatun tarkastelu nostaa esiin kiitollisuutta Jumalaa kohtaan.

Pitkä selviytymistarina

Raamattu ei suinkaan kuvaa ihmiskunnan jatkuvaa edistystä ja menestystä, pikemminkin päinvastoin. Pitkä vastoinkäymisten sarja alkaa jo luomiskertomuksesta. Ensimmäiset ihmiset häädetään Jumalan puutarhasta, koska he rikkovat Jumalan tahdon. Ensimmäinen perhe kokee järkyttävän velisurman. Koko ihmiskunta lankeaa syntiin niin syvälle, että Jumala hävittää sen vedenpaisumuksessa yhtä perhettä lukuun ottamatta. Tästä kasvanut uusi ihmiskunta ryhtyy innokkaasti yhteistyöhön rakentamaan taivaaseen asti ulottuvaa tornia, mutta työ jää kesken, koska ihmiset eivät ymmärrä toistensa puhetta.

Abraham saa kutsun Luvattuun maahan, mutta kokee siellä kovia, samoin toiset kantaisät lisä ja Jaakob. Lopulta Jaakobin perhe lähtee nälkää pakoon Egyptiin. Pieni suku kasvaa suureksi kansaksi mutta joutuu valtaväestön orjiksi. Kun se pääsee palaamaan Luvattuun maahan, kahta poikkeusta lukuun ottamatta kaikki matkalle lähteneet Moosesta ja Aaronia myöten kuolevat autiomaahan. Uudet sukupolvet valloittavat Luvatun maan.

Hajallaan asuvat 12 heimoa eivät pysty pitämään puoliaan Kanaaninmaan muita asukkaita ja merten yli saapuneita filistealaisia vastaan, vaan jäävät jatkuvasti taisteluissa alakynteen. Tuomareiksi kutsutut johtajat pystyvät kerta toisensa jälkeen torjumaan ahdingon, mutta vasta oman kuninkaan saaminen tuo pysyvämmän ratkaisun. Daavid lujittaa valtaansa Israelin kahdentoista heimon hallitsijana. Hän valloittaa pääkaupungikseen Jerusalemin Benjaminin alueelta läheltä Juudan pohjoisrajaa ja tuo sinne Herran liitonarkun heimojen uskonnollisen elämän keskuksesi.

Salomo vahvistaa Jerusalemin asemaa Israelin keskuksena, kun hän rakentaa kaikkien kahdentoista heimon yhteiseksi pyhäköksi temppelin. Salomon kuoltua useimmat Israelin heimot hylkäävät Juudan johtoaseman ja luopuvat Daavidin suvusta. Sekä Israelin että Juudan kuningaskunnat tuhoutuvat. Kun viholliset kukistavat Juudan pääkaupungin Jerusalemin, he hävittävät temppelin. Profeettojen kirjoissa nähdään vielä paluuta pakkosiirtolaisuudesta, mutta kansa pystyy rakentamaan vain vaatimattoman pyhäkön ja joutuu elämään vieraan valtion alaisena. Juutalaiset saavat Persialta rajoitetun itsehallinnon, ja juutalaisuudesta tulee uskonto, joka ylittää valtioiden rajat.

Pakkosiirtolaisuuden jälkeen jatkaa juutalainen yhteisö, jonka ylipapille tulee valtaa ja vastuuta oman kansansa keskuudessa. Monet juutalaiset sopeutuvat vieraiden hallitsijoiden alamaisiksi. Valtiollista

itsenäisyyttä korvaa oma Laki, joka antaa henkisen ja hengellisen vapauden vieraista valtiaista elävätpä juutalaiset missä maassa tahansa. Uudessa tilanteessa juutalaisille tulee tärkeäksi säilyttää oma perinne ja erottautua niistä vieraiden kansojen ihmisistä, joiden keskuuteen he ovat hajaantuneet. Samalla kuitenkin säilyy tietoisuus juutalaisten ainutlaatuisesta kutsumuksesta maailman kansojen keskuudessa. Juutalaisten ajoittainen menestys ja hyvä yhteishenki aiheuttavat vainoja siellä, missä he elävät, ja he etsivät jatkuvasti uusia, parempia ja turvallisempia asuinsijoja. Vaikka tästä historiasta ei tule menestystarinaa, jää saavutukseksi kuitenkin se, että kansan elämä jatkuu vuosituhannesta toiseen.

Vanhan testamentin kolme kokoelmaa

Olemme lukeneet Vanhan testamentin noudattaen Jeesukselle tuttua juutalaista järjestystä: Laki, Profeetat ja Kirjoitukset. Tämä tekee havainnolliseksi, miten kirjoitukset ovat syntyneet pitkän ajan kuluessa. Niitä lukiessamme pääsemme seuraamaan Jumalan kansan vaiheita sukupolvesta toiseen.

Laki

Laissa kuvataan aikaa ennen Israelin heimojen tuloa Kanaaninmaahan, mutta siitä saa tuntumaa elämään ja yhteiskuntaan yleensä ennen Daavidin kuningassuvun valtakautta. Jotkut tutkijat erottavat siinä jälkiä myös pakkosiirtolaisuuden jälkeiseltä ajalta. Lain määräykset esittävät, miten ihmisten tulisi elää ja ne muistuttavat ihanteista ja tavoitteista, joita Jumalan kansan jäsenten tulee saavuttaa. Lakiin sisältyy lupaus, että sitä noudattava kansa menestyy. Se ei tarkkaan kuvaa sitä, miten todellisuudessa ihmiset ovat eläneet ja toimineet, mutta se esittää ongelmia ja vaikeuksia, joita elämässä kohdataan. Kertomus keskittyy erityisesti joihinkin henkilöihin ja ihmisryhmiin. Näistä kerrotaan avoimesti, miten he ovat joissakin tilanteissa toimineet vastoin Lain opastusta ja saaneet ansaitsemansa rangaistuksen. Näin Laki ohjaa ihmisiä Jumalan tahdon mukaiseen elämään.

Kantaisien Abrahamin, Iisakin ja Jaakobin lisäksi Laissa nousevat voimakkaasti esiin Mooses ja Aaron. Mooses toimii päällikkönä ja korkeimpana tuomarina. Hän voitelee Aaronin ylimmäiseksi papiksi. Papit muodostavat oman luokkansa, joka muistuttaa Intian pappiskastia tai myöhemmän ajan pappissäätä. Heidän pappispalvelukseensa kuuluu uhripalveluksen ohessa oikeuden jakaminen ja kansan pyhän perinteen jatkaminen.

Suuri osa Laista koskee erityisesti sotakelpoisia miehiä. Nämä muodostavat papiston ohella kuin toisen kastin, aatelissäädyn tai yläluokan ja samalla Israelin kahdentoista heimon yhteisön rungon. Heimoja yhdistää Jumalaan ja toisiinsa liitto, jossa Jumala läänittää Israelin 12 heimolle kullekin osuutensa Kanaaninmaasta ja heimot lupaavat pysyä uskollisina lääninherransa eli Jumalan kanssa tekemässään liitossa. Läänityskirjaksi ja Lain ytimeksi on liitonarkkuun tallennettu Jumalan kymmenen käskyä. Liitonarkun ympärille rakennettu pyhäkkötelta on Israelin 12 heimon yhteinen keskus. Laki kokonaisuudessaan kertoo, miten Jumalan liitossa tulee elää. Käskyjen rikkominen merkitsee Jumalalle annetun lupauksen ja Jumalan kanssa tehdyn liiton rikkomista.

Kun hepreankielinen nimi *Toora* on käännetty kreikaksi jo ennen Jeesuksen aikaa, sen vastineeksi on annettu kreikan sana *nomos*, joka tarkoittaa lakia. Sana *toora* tarkoittaa kuitenkin ohjaamista ja neuvomista. Epätarkka käänös on leimannut Mooseksen kirjat lakikirjaksi, vaikka ne sisältävät käskyjen ja kieltojen lisäksi paljon kertomuksia, joiden avulla papit ohjaavat kuulijoidensa elämää ja pyrkivät turvaamaan kansan tulevaisuuden.

Laissa kerrotaan, kuinka pyhiin paikkoihin liittyvät muistot ja uhripalvelukset yhdistävät ihmisiä. Betelissä, Hebronissa, Beersebassa ja muualla vaalitaan sukupolvien ajan kantaisien muistoa, ja Israelin heimot kunnioittavat heitä yhteisinä esi-isinään. Abrahamin pojanpoika Jaakob on toiselta nimeltään 12 heimon kantaisä Israel. Vuotuiset pyhiinvaellusjuhlat pääsiäinen, helluntai ja lehtimajanjuhla noudattavat vuoden kulkua maanviljelyksessä, mutta samalla juhlat säilyttävät muistoja Israelin heimojen vaelluksesta Luvattuun maahan.

Arkeologien kaivaukset ovat osoittaneet, että Kanaaninmaassa on esiintynyt paljon muutakin uskonnollisuutta. Lakiin on sitoutunut vain rajattu joukko maan asukkaista ja Laissa Jumalan kansaa varoitetaan läheisestä kanssakäymisestä niiden kanssa, jotka eivät palvele Herraa Jumalaa eivätkä noudata Lakia.

Profeetat

Profeetat jakautuu kahteen osaan: Edelliset profeetat kertoo Jumalan kansan vaihteita, kun 12 heimon yhteisöstä muodostuu kuningaskunta. Daavid valloittaa jebusilaisten Jerusalemin, tekee siitä valtakuntansa pääkaupungin ja tuo sinne 12 heimoa yhdistävän liitonarkin. Salomo rakentaa Jerusalemiin temppelin ja korostaa näin tämän kaupungin asemaa Israelin valtiollisena ja uskonnollisena keskuksena. Valtio jakautuu kahtia noin sadan vuoden kuluttua. Sen suurempi osa eli pohjoinen Israel kukistuu noin 200 vuotta jakautumisen jälkeen, ja uskonnollista elämää keskitetään määrätietoisesti Jerusalemiin. Pienempi osa eli eteläinen Juuda kukistuu vähän yli 100 vuotta myöhemmin.

Jälkimmäisiin profeettoihin kuuluu kolme laajaa kirjaa eli kirjoitusta, ja kaksitoista lyhyttä. Ne tarkastelevat elämää Juudan näkökulmasta, ja ne on otsikoitu yksittäisten profeettojen mukaan. Kun ne luetaan suurin piirtein aikajärjestyksessä, hahmottuvat Juudan kuningaskunnan alkuaika, valtakunnan tuhoutuminen, pakkosiirtolaisuus, sieltä vapautuminen sekä uuden temppelin rakentaminen.

Laki päättyy siihen, kun kansa on vaeltanut läpi autiomaan ja päässyt Jordanvirralle, ja Edelliset profeetat alkaa kulusta Jordanin poikki. Tämän jälkeen kerrotaan valitun kansan elämästä Luvatussa maassa ensin heimoyhteiskunnan aikana ja tämän jälkeen kuningasvallan loppuun asti. Monet Vanhan testamentin tutkijat pitävät Edellisiä profeettoja Lain kertomusten jatko-osina. Useat yhteiset piirteet liittyvät kuitenkin Edelliset profeetat läheisemmin Jälkimmäisiin profeettoihin kuin Viidenteen Mooseksen kirjaan.

Tärkeämpää kuin Laissa esitetyn kertomuksen jatkaminen on Profeetoissa sen seuraaminen, miten kansa on noudattanut Lakia, jonka se on saanut ennen maahan saapumista. Tässä tarkastelussa ilmenee jatkuvasti, kuinka kansa on tehnyt syntiä rikkomalla Lakia vastaan. Tästä on seurannut rangaistuksina vastoinkäymisiä. Ajoittain kansa on tehnyt parannusta synneistä ja saanut jatkaa elämäänsä. Viidennessä Mooseksen kirjassa eli Deuteronomiumissa Mooses uhkaa, että kansa joutuu rangaistukseksi pakkosiirtolaisuuteen, ellei se noudata Jumalan Lakia. Vastaavasti Profeetoissa kuvataan, miten tämä tapahtuu. Jumala lupaa kuitenkin, että pakkosiirtolaiset pääsevät takaisin kotimaahansa, mikäli he tulevat kuuliaisiksi Jumalalle ja noudattavat Lakia

Profeetta Jeremiasta sanotaan, että hän kuuluu pappi Abjatarin sukuun. Abjatar toimii Daavidin aikana ylipappina, mutta ei kannata Salomoa, kun Daavidin pojat tavoittelevat isänsä valtaistuinta. Kuninkaaksi päästyään Salomo karkottaa Abjatarin tämän perintömaille Anatotiin Jerusalemin ulkopuolelle. Näyttää siltä, että Profeetoissa kansan vaihteita ja tilanteita tarkastellaan

uhripalveluksesta syrjäytettyjen Abjatarin suvun pappien näkökulmasta, sillä tässä kokoelmassa muuallakin kuin Jeremian kirjassa pidetään siveellistä elämää tärkeämpänä kuin temppeliä ja sen jumalanpalvelusta. Tallentamalla historian ja siihen liittyvän julistuksen Abjatarin pappissuku palvelee Jumalan seurakuntaa vaikka se ei voi osallistua uhripalvelukseen.

Kun babylonialaiset ovat tuhonneet Jerusalemin temppelin, uhripalvelus ei voi jatkua. Ehkä uhripalveluksesta syrjäytetyt Anatotin papit ovat tottuneet jo ennen temppelin tuhoa viikoittain lukemaan Lakia, kuuntelemaan profeettojen sanomaa, laulamaan psalmeja ja rukoilemaan. Tällaisista aineksista alkaa pakkosiirtolaisuuden aikoihin muotoutua synagogan uhrin jumalanpalvelus, jota kaivataan, kun ei voida kokoontua temppeliin. Synagogan kokoontuminen huipentuu vanhan perinteisen järjestyksen mukaan siihen, että Lain käärot otetaan esiin kaapistaan ja jatketaan lukemista siitä, mihin edellisellä viikolla on päästy. Sen ohessa luetaan Profeettojen käärosta kyseiseen Lain jaksoon sopiva kohta. Tämäkin osoittaa, miten Profeetat liittyvät Lakiin.

Kirjoitukset

Kolmas kokoelma eli Kirjoitukset sisältää monenlaista aineistoa ja paljon kosketuskohtia Lakiin ja Profeettoihin. Kirjoituksiin kuuluvissa Aikakirjoissa viitataan toistuvasti Edellisiin profeettoihin kuuluviin Kuninkaiden kirjoihin, kun kerrotaan kansan vaiheista. Tällöin voidaan lainata sanatarkasti pitkiä kohtia.

Kun Profeettoja ja Kirjoituksia verrataan toisiinsa, ilmenee, että Kirjoituksissa nousee ohi Daavidin tärkeimmäksi kuninkaaksi Salomo, joka rakentaa Jerusalemin temppelin. Näyttää siltä, että Salomon aikana temppelipalveluksen vastuulle saaneet Sadokin suvun papit ovat säilyttäneet niitä tekstejä, joista on muodostunut Kirjoitusten kokoelma. Kirjoituksissa puhutaan paljon temppelin jumalanpalveluksesta ja siihen asennoidutaan varauksettoman myönteisesti. Abjatar mainitaan vain lyhyesti mutta Sadok, joka toimii Salomon ylipappina, esiintyy merkittävänä henkilönä. Hänen sukunsa johdetaan ylipappi Aaronista, ja hänen jälkeläisiinsä kuuluu pappi Esra, joka järjestää uskonnollisen elämän pakkosiirtolaisuudesta paluun jälkeen.

Laissa ja Profeetoissa jatkuva Jumalan kansan historia ulottuu paluuseen pakkosiirtolaisuudesta. Kirjoituksiin kuuluvissa Esran ja Nehemian kirjoissa kuvaus etenee, ja Juudan heimosta ja entisen Juudan kuningaskunnan kansasta tulee juutalaisten yhteisö. Kun juutalaiset saavat Persian vallan alla itsehallinnon, kansaa yhdistää sen oma Laki, ja tätä täytynee tarpeen tullen päivittää vastaamaan uutta tilannetta.

Jumalan nimi

Vanhassa testamentissa käytetään useita nimiä Jumalasta. Suomalaisessa Raamatussa puhutaan Jumalasta, kun heprealaisessa alkutekstissä sanotaan *Elohim*. Hepreankielistä Jumalan nimeä *Jahve* vastaa suomenkielinen Herra. Heprean *Jahve Elohim* on suomennettu vastaavasti: "Herra Jumala". Jumalaa kutsutaan nimellä *Elohim* eniten Ensimmäisessä Mooseksen kirjassa, mutta muissa Lain kirjoissa sanotaan tavallisesti *Jahve* ja Viidennessä Mooseksen kirjassa yleensä Herra Jumala *Jahve Elohim*.

Jumala, El, Elohim

Kanaaninmaassa puhuttiin ennen Israelin heimojen tuloa samaan kieliperheeseen kuuluvia seemiläisiä kieliä. Nämä käyttivät jumalannimeä *El*. Jos tämä tarkoittaa yhtä jumalaa useiden joukosta, se viittaa yleensä ylijumalaan. Sen suomalaisena vastineena käytetään Raamatussa sanaa jumala isolla tai pienellä alkukirjaimella sen mukaan, tarkoitetaanko ainoaa Jumalaa vai yhtä tai montaa jumalien joukosta.

Raamatussa nimi *El* esiintyy paikallisten palvontapaikkojen yhteydessä, jolloin se saa oman lisänimensä. Esimerkiksi Salemin kuningas Melkisedek esitellään Korkeimman Jumalan (*El Eljon*) papiksi, Hagar kohtaa autiomaan lähteellä ”Jumalan joka minut näkee” (*El Roi*) ja Sikemissä on temppeli, jossa kunnioitetaan Liiton Jumalaa (*El Berit*).

Jobin kirjassa puhuu *Eloha*. Tämä nimen muoto osoittaa, miten arabian Allah on samasta sanajuuresta. Kaikkein tavallisimmin Jumalan nimi esiintyy monikollisessa muodossa *Elohim*, mutta lauseyhteydessä se käsitetään yksikkömuodoksi. Tämä osoittaa, että tarkoitetaan vain yhtä kohdetta aivan kuin häistä tai hautajaisista puhutaan monikossa vaikka kyseessä on yksi tapahtuma. Raamattu alkaa kertomuksella, miten Jumala, *Elohim* luo maailman. Hänen työnsä koskee kaikkia ihmisiä ja koko luomakuntaa.

Herra Jahve

Kun israelilaiset lähtevät Egyptistä, Kaikkivaltias Jumala, *El Shaddai*, ilmoittaa itsensä Moosekselle nimellä *Jahve*. Tämä rinnakkainen Jumalan nimi viittaa erityisesti israelilaisten omaan Jumalaan, jota kutsutaan Abrahamin, lisäkin ja Jaakobin Jumalaksi. Näin Jahvella on erityinen suhde Israelin kansan kantaisiin ja heidän jälkeläisiinsä. Ensimmäisessä Mooseksen kirjassa Jahven toiminta ja palvonta ulottuvat vielä paljon kauemmas menneisyydessä kuin Abrahamin ja Mooseksen aikaan. Jumala, *Elohim*, luo taivaan ja maan, mutta toisessa luvussa kerrotaan Herra Jumalan, *Jahve Elohim*, toimista ihmisen luomisessa. Aadamın pojan Seetin kohdalla sukuluettelossa sanotaan, että hänen aikanaan aletaan rukoilla Jahvea. Herrasta puhutaan erityisesti syntiinlankeemuksen, vedenpaisumuksen ja Baabelin tornin yhteydessä eli kertomuksissa, joissa Jumala ojentaa ankarasti ihmisiä heidän syntiensä vuoksi. Toisessa Mooseksen kirjassa kuvataan, kuinka Israelin kansa lähtee Egyptistä. Tässä vaiheessa Herra ilmestyy palavassa pensaassa Moosekselle kantaisien Jumalana ja ilmoittaa nimekseen *Jahve*, Herra. Kun kansa lähtee vaeltamaan halki autiomaan kohti Luvattua maata, Herra järjestää hajanaisen joukon kahdentoista heimon yhteiseksi, joka saa Herran käskyt ja ryhmittyy liitonarkun ympärille.

Profeetoissa Ensimmäisestä Samuelin kirjasta alkaen esiintyy jatkuvasti Jumalan nimi *Jahve Sebaot*. Vanha kreikankielinen käännös Septuaginta antaa sille merkityksen Herra Kaikkivaltias. Tarkkaan suomennettuna se tarkoittaa Joukkojen Herraa. ”Joukot” tarkoittaa esimerkiksi sotajoukkoja, ja tässä yhteydessä tämä merkitys sopii hyvin. Tämä sanaliitto ei esiinny Profeettojen ulkopuolella Laissa tai Kirjoituksissa paitsi aika usein Psalmeissa. Tämä osoittaa, että Psalmi liittyy läheisesti Profeettojen sankarikuninkaaseen Daavidiin, vaikka ne sisältyvät Kirjoitusten kokoelmaan.

Kaksi nimeä, kaksi naamiota (*persona*) eli roolia

Juutalaiset ja muslimit eivät hyväksy kristillistä oppia kolmiyhteisestä Jumalasta. Vanhassa testamentissa kohtaamme kuitenkin samantapaisen käsityksen yksinkertaisemmassa muodossa. Juutalaiset korostavat kuten muslimit, että heidän uskontonsa on puhtaasti monoteististä. Jumala on yksi, ja monijumalaisuus eli polyteismi kuuluu vakavimpiin synteihin. Silti Vanhassa testamentissa puhutaan sekä Jumalasta *Elohim* että Herrasta *Jahve*. Kummallakin on aivan selvästi erilaiset piirteet, ja molemmat tunnistaa näiden perusteella. Voidaan sanoa, että yhdellä ja samalla Jumalalla on kaksi naamiota tai kahdet kasvot, joita hän käyttää tilanteen mukaan kohdatessaan ihmisiä. Jumala on sama mutta ihminen näkee hänet eri tilanteissa erilaisena, tunnistaa hänet ja kutsuu joko Jumalaksi tai Herraksi tilanteen mukaan.

Kun kolminaisuusopissa puhutaan yhden Jumalan kolmesta persoonasta ja käytetään sanaa persoona, on pidettävä mielessä sanan alkuperäinen merkitys. Sana *persona* tarkoittaa alkukielessä latinassa naamiota. Kun yksi näyttelijä esittää Raamatun aikaan samassa näytelmässä useampaa henkilöä, katsoja huomaa naamioista, mitä roolia hän näyttää milloinkin. Kun hepreassa käytetään nimeä *Elohim*, Jumala saa isän piirteet kaikkien Luojana. Herra *Jahve* toimii ihmisten keskuudessa Voideltunsa kautta, jota hän voi Vanhassa testamentissa kutsua pojakseen. Juutalaiset ovat jopa sanoneet Voideltua Herran kasvoiksi. Kun ihminen kohtaa Herran voidellun, hän kohtaa itse Herran. Näin Vanhassa testamentissa Jumalalla on kahdet kasvot eli kaksi persoonaa.

Pyhäkkömajassa tai tempelissä läsnä oleva ja palvottava Jumala

Juutalaiset tuntevat kolmannenkin tilanteen, jossa ihminen kohtaa Jumalan. Tästä käytetään nimeä *Shekina*, joka tarkoittaa läsnäoloa. Pyhän Jumalan läsnäolossa ihminen kohtaa Jumalan eri tavalla kuin tutustessaan Luojaan ja hänen töihinsä tai Herraan, joka antaa käskyjä ja kieltoja ja seuraa niiden noudattamista. Joskus juutalaiset sanovat, että Jumalan pyhässä läsnäolossa ihminen tulee tekemisiin Jumalan Hengen kanssa. Juutalaisten käsitykset Jumalan erilaisista kasvoista tai naamioista eivät ole tarkkaan ottaen kristillistä kolminaisuusoppia Isästä, Pojasta ja Pyhästä Hengestä, mutta ne osoittavat, että kolminaisuusoppia määritelleet kristilliset teologit ovat rakentaneet Vanhan testamentin perustalle.

Jumalan lapsena Herran Voideltua seuraamassa

Kun Raamatua luetaan kääre kääreiltä, alaotsikot ”Jumalan luomakunnassa Jumalan lapsena” ja ”Jumalan voideltua seuraten” luonnehtivat juonta, joka liittyy vuosituhtauskirjoituskokoelman moninaisen aineiston yhdeksi pyhien kirjoitusten kokoelmaksi. Jeesuksen puheissa ja yleensä Uudessa testamentissa korostuu ihmisen asema Taivaallisen Isän lapsena. Jos tarkastellaan Jumalan suhdetta ihmiseen Vanhassa testamentissa, voidaan havaita, että joissakin kohdissa näkyy ihmisen asema Jumalan edessä hänen lapsenaan, vaikka tämä suhde ei hallitse kertomusta, kuten Uuden testamentin puolella.

Myös Herran voidellun tärkeä tehtävä näkyy sekä Vanhassa että Uudessa testamentissa. Vanha testamentti on kirjoitettu melkein kokonaan hepreaksi – vain joitakin kappaleita sen läheisellä sukukielellä arameaksi. Uusi testamentti taas on kirjoitettu kreikaksi, vaikka sen henkilöt ovat yleensä puhuneet arameaa ja jonkin verran hepreaa. Nimitystä Voideltu eli heprean mukaan *Masiah* ja kreikkalaisittain *Messias* käytetään Raamatussa ainoastaan kuninkaasta, ei milloinkaan ylipapista. Parissa yhteydessä täsmentäen nimitetään ylipappia virkaansa voidelluksi papiksi.

Suomalaisessa Uudessa testamentissa käytetään Voidellusta melkein yksinomaan kreikankielisestä käännöksestä *Khristos* muokattua nimitystä Kristus. Evankeliumeissa käytetään tavallisesti ja Apostolien teoissa muutaman kerran nimitystä Messias. Se on kreikankielinen muoto vastaavasta hepreankielisestä nimityksestä *Masiah*. Tämän lukuohjelman katsauksissa on puhuttu johdonmukaisesti Voidellusta. Se varmasti rasittaa ja hämmentää lukijaa, mutta tavallaan vastaa vuoden 1992 raamatunsuomennoksen uutta käännösperiaatetta. Sen mukaan on pyrittävä siirtämään käännöksessä lähtökielen ilmaisut tulokielelle ilman että niiden merkitys muuttuu. Vanhan testamentin ihmiset ovat käyttäneet eri kieltä kuin Uuden testamentin, mutta he ovat tarkoittaneet samaa Herran voideltua hepreassa ja kreikassa. Näin tulee myös ilmi, miten saman nimi Voideltu saa uutta merkitystä ja sisältöä vähitellen vuosisatojen kuluessa. Tämä korostuu siirryttäessä Vanhasta Testamentista Uuteen, missä virkaan viittaavasta Kristuksesta tulee lopulta Jeesuksen henkilö nimi.

Jumala isänä

Laissa, Profeetoissa ja Kirjoituksissa sanotaan joissakin yhteyksissä, että Jumala on isä ja ihmiset hänen lapsiaan. Herra Jumala sanoo Viidennessä Mooseksen kirjassa, että hän kansansa isä ja Luoja ja huolehtii omistaan isän tavoin. Hän on Voideltunsa isä. Hän lupaa Toisessa Samuelin kirjassa Daavidille, että hän tulee isänä pitämään poikanaan Salomoa, joka rakentaa hänelle temppelin. Hän on myös orpojen isä Psalmessa 68. Koska Herra on isä, kansan tulee totella häntä, ja tottelemattomuus omaa isää vastaan on pahempaa kuin erimielisyys jonkun samanveroisen kanssa. Näin Vanhassa testamentissa meitä valmistetaan siihen lapsen asemaan, joka tulee voimakkaasti esiin Uudessa testamentissa.

Herran voideltu

Laissa puhutaan paljon ylipapista ja kuvataan miten hänet voidellaan tehtäväänsä, kun pyhäkköteltan esineet on ensin pyhitetty voitelemalla. Israelin kuninkaasta puhutaan Laissa vain parissa kuvassa tulevaisuudesta, eikä tällöin mainita voitelemista.

Laissa kuvataan, miten Voidellun nimi liittyy aivan näkyvään toimitukseen, jossa ylipappi saa voideltuna valtuuden palvella kansaa pyhäkössä kuten kuningas kruunattuna johtaa kansaansa.

Profeetoissa Voideltu tarkoittaa säännöllisesti Jumalan kansan kuningasta. Vain poikkeuksellisesti nimitystä käytetään ylipapista, profeetasta tai vieraan kansan kuninkaasta.

Edellisissä profeetoissa kuvataan, kuinka kansa tahtoo itselleen kuninkaan ja profeetta Samuel voitelee tähän tehtävään Saulin. Kun Saul ei täytä hänelle asettuja vaatimuksia, Samuel voitelee hänen tilalleen Daavidin. Myös Jälkimmäisissä profeetoissa Voidellulla tarkoitetaan säännöllisesti Jumalan kansan kuningasta. Sakariaan kirjassa puhutaan kahdesta voidellusta rinnakkain eli ylipapista ja kuninkaasta.

Edellisissä Profeetoissa profeetta Elisa saa tehtävän voidella myös Syyrian kuningas. Tämä osoittaa tässä yhteydessä, että Herran valta ulottuu Israelin ja Juudan ulkopuolelle. Samaan tapaan Jesajan kirjassa sanotaan Herran voidelluksi Persian kuningasta Kyyrosta, joka antaa juutalaisten lähteä pakkosiirtolaisuudesta Jerusalemiin rakentamaan temppeliä.

Samuelin ja Kuninkaiden kirjoissa näkyy selvästi, kuinka Jumalan voideltu hallitsee kertomusta. Jokaisesta kuninkaasta sanotaan, onko hän toiminut virassaan kuten ihannekuningas Daavid, ja vain hyvin harva täyttää tämän vaatimuksen. Avoimesti puhutaan huonojen kuninkaiden synneistä ja heikkouksista. Ne osoittautuvat vaarallisiksi, koska ne vaarantavat koko kansan elämän.

Jälkimmäisissä profeetoissa Voideltu on läsnä edelleen, koska myös profeettaa voidaan sanoa Jumalan voidelluksi. Jumala puhuu profeetan kautta ja tämä ohjaa Jumalan sanalla kansaa.

Kirjoituksissa arvonimi Voideltu esiintyy paljon harvemmin kuin Profeetoissa ja tällöin yleensä Psalmeissa tai Valitusvirsissä, jotka otsikkojensa mukaan liittyvät Daavidiin ja Jeremiaan eli Profeettojen kokoelman henkilöihin.

Psalmeissa puhutaan kymmenisen kertaa Jumalan voidellusta ja Valitusvirsissä kerran. Parissa psalmissa sanotaan suoraan, että Voidellulla tarkoitetaan kuningas Daavidia. Jumala on tehnyt liiton hänen kanssaan ja se ulottuu hänen jälkeläisiinsä asti. Hän taistelee Jumalan sotia valitun kansan puolesta. Jos hän joutuu tappiolle, Jumalan kunnia joutuu vaaraan. Siksi Jumalalla on erityinen syy tukea häntä hänen kamppailuissa. Missään psalmissa puhe Jumalan voidellusta ei viittaa ylipappiin tai

muihin pappeihin, mutta yhdessä psalmissa valitun kansan Israelin kantaisiä kutsutaan voidelluiksi ja profeetoiksi.

Seitsemässä jakeessa Aikakirjoissa mainitaan Voideltu tai voiteleminen ja sillä tarkoitetaan kuningasta. Kolme näistä kohdista lainaa Samuelin tai Kuninkaiden kirjojen kertomusta ja kaksi muutakin seuraa tätä aikaisempaa kertomusta, kahdesti Aikakirjat lainaa Psalmeja puhuessaan Voidellusta kuninkaasta. Salomon voitelen yhteydessä sanotaan Daavidin ja kansan voidelleen samalla kerralla Salomon kuninkaaksi ja Sadokin ylipapiksi. Aikakirjojen historiassa mainitaan vain muutaman muun Juudan kuninkaan Daavidin ja Salomon lisäksi tulleen voidelluksi. Yhdessä Valitusvirsiensä jakeessa surraa: ”Hän, meidän elämänhenkemme, Herran voideltu, joutui vangiksi.” Danielin kirjan loppuosassa enkeli Gabriel ennustaa jumalattomuuden ajan päättyvän, jolloin temppelin kaikkeinpyhin voidellaan. Silloin voideltu hallitsija ilmaantuu, mutta hän tuhoutuu, eikä kansa saa uutta hänen tilalleen.

Qumranin kääroissä puhutaan sekä voidellusta papista että voidelluista hallitsijoista. Tämä osoittaa, että Jeesuksen aikaan tullessa nimitystä Voideltu käytetään Jumalan nimissä Jumalan kansaa johtavista ja palvelevista henkilöistä.

Apokryfikirjoihin kuuluvassa Henokin kirjassa kuvataan taivaallinen ihminen, jonka Jumala lähettää toimittamaan viimeisen tuomion. Tämä on usein samastettu Voidellun eli Messiaan kanssa.

Voidellun ylipapin uskonnolliseen yhteisöön kuuluvat Lakia noudattavat israelilaiset ja voidellun kuninkaan kansaan kuninkaan alamaiset. Esimerkiksi Daavidin aikana Israelin kuningaskunta ulottuu sekä etelässä että pohjoisessa kauas 12 heimon perinteisen asuma-alueen ulkopuolelle. Täten Jumalan kansaan kuuluvat nekin, jotka eivät noudata Lakia, mutta tunnustavat Jumalan voidellun hallitsijakseen. Tämä tilanne tulee uudelleen ja uudella tavalla esiin Uudessa testamentissa.

Historiallis-kiitollinen

Tätä Raamatun lukemisen ohjelmaa on kuvattu historiallis-kiitolliseksi. Siksi kertaamme kiitoksen aiheita.

Olemme saaneet tutustua Jeesuksen Raamattuun eli Lakiin, Profeettoihin ja Kirjoituksiin. Samalla olemme tutustuneet häneen sukuunsa eli siihen kansaan, jonka jäseneksi hän syntyi. Jumalan armosta mekin saamme kuulua samaan kansaan. Kun lukeminen jatkuu Uuden testamentin puolella, me näemme, miten tämä on tullut mahdolliseksi, ja kuinka saamme elää vielä Jumalan lapsina ja Herran Voidellun jäseninä Pyhän Hengen johdatuksessa tässä luomakunnassa.

Laulakaa Herralle uusi laulu! Laula Herralle, maa, laulakaa Herralle, maan asukkaat!

Laulakaa Herralle, ylistäkää hänen nimeään! Kertokaa päivästä päivään ilosanomaa hänen avustaan.

Julistakaa hänen kunniaansa, ilmoittakaa hänen ihmetekojaan kaikille kansoille. Ps. 96:1—3